

FI lausuntopyyntö VV

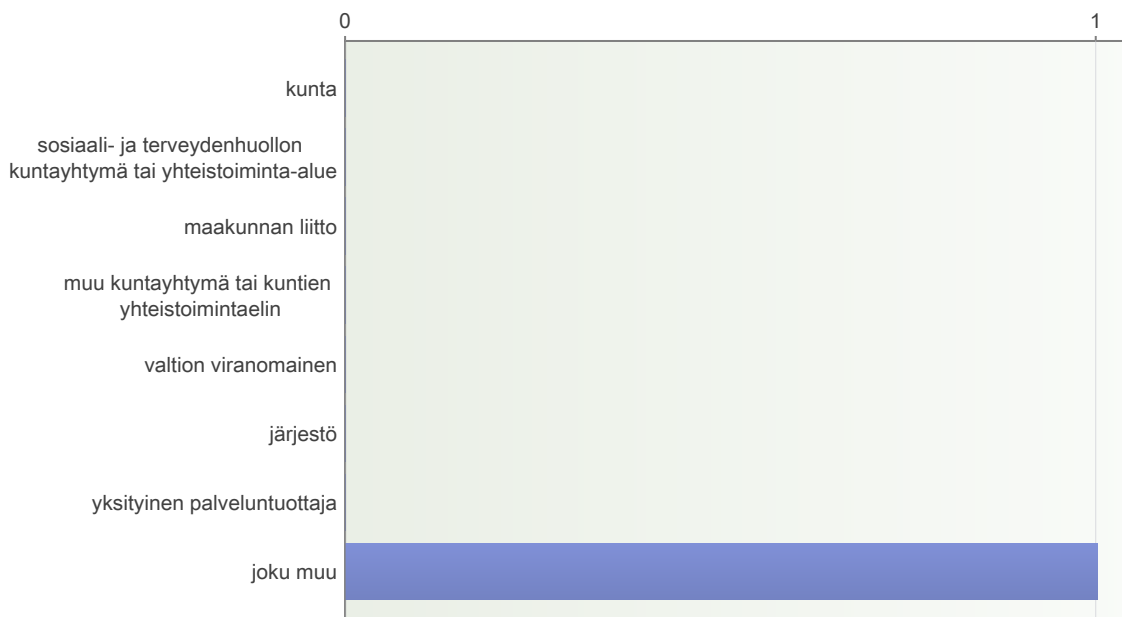
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Perussuomalaiset rp	Riikka Purra	Riikka Slunga-Poutsalo riikka.poutsalo@perussuomalaiset.fi 0405051660		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

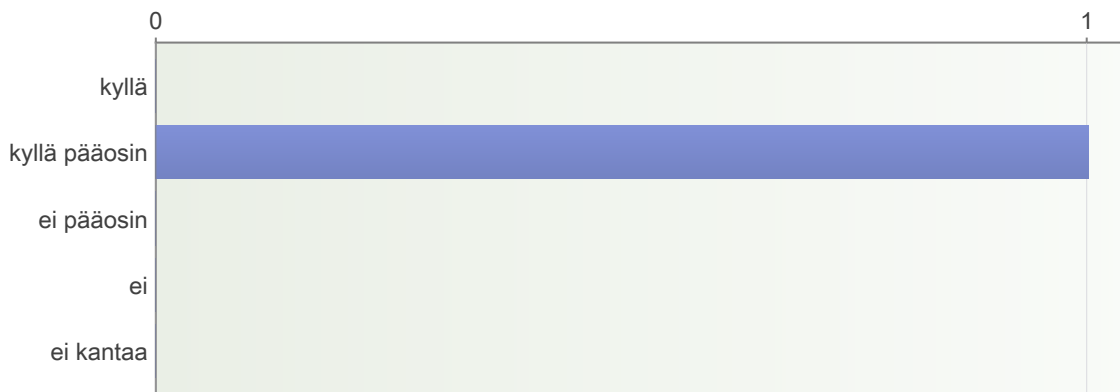

Avoimet vastaukset: joku muu

- puolue

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Koko valinnanvapauden tärkein julkituotu seikka on kansalaisten yhdenvertainen oikeus sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluihin ja pääsy lääkärin vastaanotolle ilman pitkää jonotusta. Tähän asti valinnanvapaus on ollut niillä asiakkailla, joilla on varaa maksaa. Esimerkiksi yli puolella lapsista on yksityinen sairauskuluvakuutus, mikä selvästi takaa paremmat mahdollisuudet hoitoon. Samoin työssäkäyvistä ihmisistä suurin osa on lakisääteisen työterveyshuollon piirissä.

Valinnanvapaus lisää asiakkaiden vastuuta omista hoidoistaan. Kaikilla ei ole riittäviä voimavaroja ja tarpeeksi tietoa palveluja koskevien valintojen tekemiseen. Tätä voidaan osittain paikata neuvonnan avulla, mutta yhdenvertaisuuden kannalta tilanne on ongelmallinen. Valinnanvapausmalli palvelee parhaiten sitä väestönosaa, jolla on kyky ja halu aktiiviseen valinnantekoon. Tämä seikka on todennäköisesti oleellisin riippumatta siitä, minkälainen sote- ja valinnanvapausmalli lopulta on kyseessä.

Hoitoon pääsyn nopeutuminen tulee todennäköisesti paranemaan uudistuksen myötä. Jatkossa yhdenvertaisuuden ongelmat liittyvät yksilöiden välisten erojen lisäksi maantieteellisiin alueisiin ja asiakkaiden todellisiin mahdollisuuksiin valita. Eri puolella maata ja jopa maakuntia palvelut ovat erilaisia. Valinnanvapautta ei käytännössä ole harvaan asutuilla seuduilla. Valinnanvapaus jää siis varsin suuressa osassa maata vajaaksi, koska valittavia tuottajia ei ole. Käytännössä ainoa muutos on siis siinä, että asiakas hakeutuu yhtiön hoidettavaksi. Toisaalta tutkimusten mukaan terveyseroja tasoitetaan ylipäättensä terveyspalveluilla vain vajaan 10 % verran, ja loput liittyvät esimerkiksi elintapoihin, sosiaaliseen asemaan ja perimään. Joka tapauksessa riskinä uudistuksessa on, että etenkin kaupungeissa yritysten asiakkaiksi valikoituu terveitä (ja maksukykyisiä) ihmisiä, kun taas julkisten yhtiöiden vastuulle jäävät köyhät ja sairaat. Mikäli toiminnan tehostamisesta vapautuu voimavaroja, täytyy näitä voida ohjata huono-osaisten auttamiseen.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

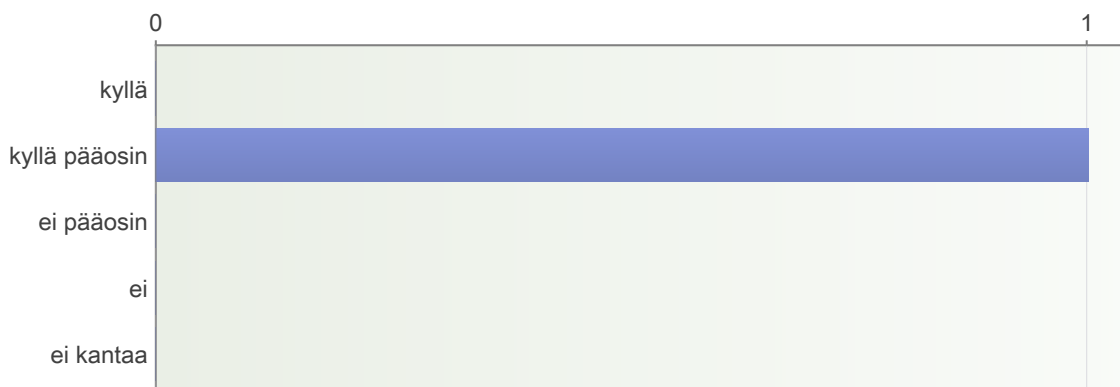
Vastaajien määrä: 1

- Ks. edellinen vastaus.

Laki on kuitenkin keskeneräinen ja vaatii lisävalmistelua myös näiltä osin. Vaikutusmahdollisuuksien arviointia vaikeuttaa se, että mitään valmista mallia ei ole. Vastaavaa uudistusta ei ole tehty myöskään missään muualla.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 12 kuukauden pysyminen saman tuottajan piirissä lienee tarkoituksenmukaista. Toisaalta palveluihin tyytymättömälle se voi olla melkoinen vankila, paitsi jos on kykyä hakea maakunnalta lupa vaihtoon ja jos maakunta antaa siihen oikeuden.

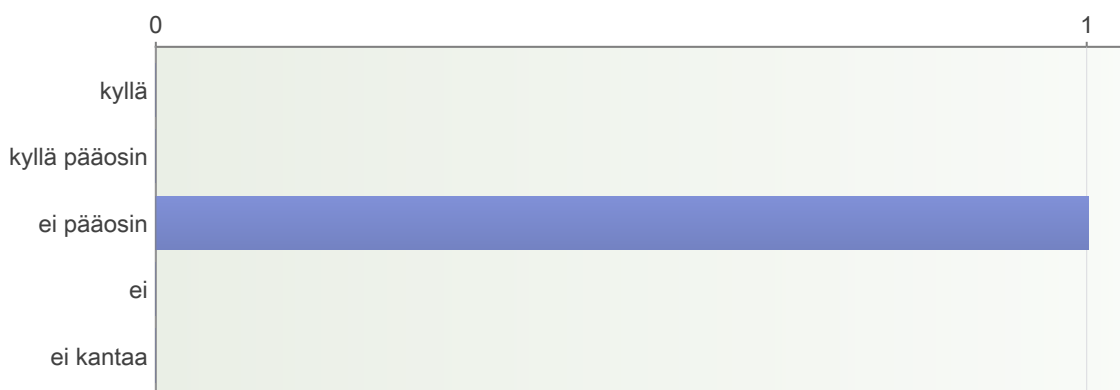
Valinnanmahdollisuuksiin vaikuttaa olennaisesti se, missä sote-keskukset sijaitsevat ja onko palveluntuottajia tarjolla.

Joka tapauksessa on ensiarvoisen tärkeää panostaa asiakkaan neuvonta- ja informaatiopalveluihin, jotta asiakkaalle tarjoutuneista mahdollisuuksista on minkäänlaista hyötyä. Pelkkä valinnanvapaus tai edes kymmenet erilaiset tuottajat eivät välttämättä itsessään anna riittäviä mahdollisuuksia löytää sopivia palveluita.

Myös edellä mainitut ongelmat väestön jakautumisesta tulee ottaa huomioon jatkovalmistelussa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

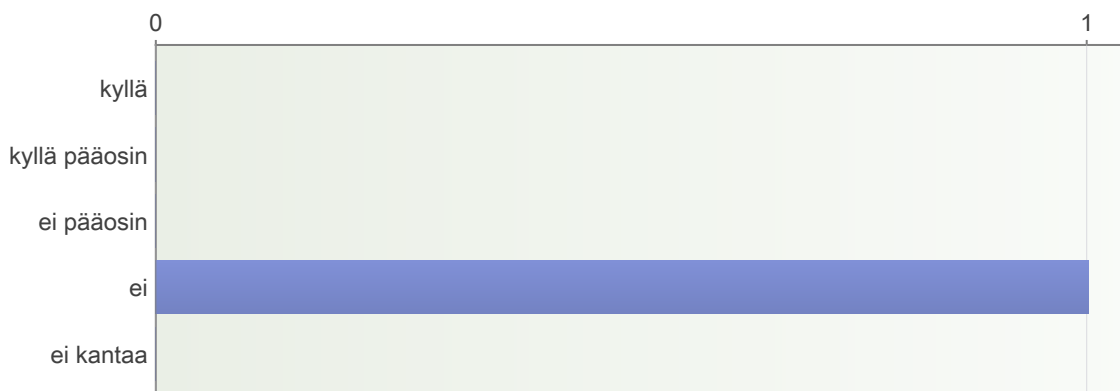
Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen yhteensovittaminen eli integraatio vaikeaa ehdotuksessa esitetyillä tavoilla. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden välinen yhteys jää heikoksi, vaikka siellä on nimenomaisesti paljon laaja-alaisia palveluita tarvitsevia. Tätä on selkeytettävä lakitekstissä.

Yksinkertaisinta ja ehkä toimivinta olisi, jos laaja-alaisia palveluntarpeita omaavat asiakkaat olisivat suoraan maakunnan liikelaitoksen vastuulla. Esityksessä kuitenkin valinnanvapauden piirissä ovat kaikki muut paitsi laitoshoidettavat. Pois ohjaamista ja kermankuorintaa todennäköisesti tulee välittömästi tapahtumaan, jolloin laaja-alaisia tarpeita vaativien asiakkaiden hoito saattaa olla rikkonaista ja lyhytjänteistä, ja pompottelua tapahtuu paikasta toiseen. Vääränlaisen toiminnan sanktioinnin täytyy olla tehokasta ja kattavaa ja porsaanreikiä täytyy tilkitä sitä mukaa kuin niitä havaitaan. Markkinoita täytyy vahtia intensiivisesti eikä uudistusta saa viedä eteenpäin, ennen kuin järjestelmä on valmis myös näiltä osin.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

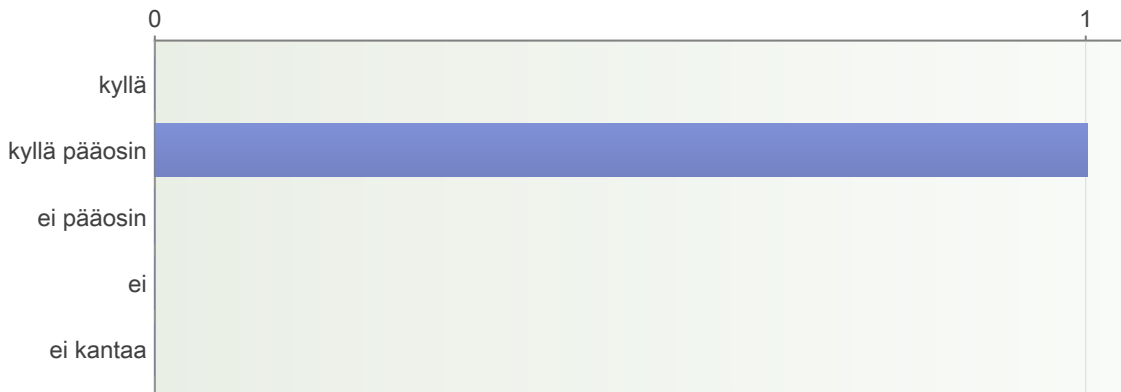
Vastaajien määrä: 1

- Uudistus tulee nostamaan kustannuksia etenkin alussa. Soteuudistus ei ole varsinaisesti säästötoimi. Sen välttämättömyys ja hyödyt tulevat esille pidemmällä aikavälillä, jolloin myös säästöjä suhteessa nykyjärjestelmään voidaan odottaa saatavan. Hallituksen esityksen tavoitteissa nostetaan tärkeimpien tavoitteiden joukkoon palvelujärjestelmän kustannusvaikuttava toiminta. Säästöt eivät kuitenkaan missään vaiheessa ole mikään automaatio, vaan riippuvat läheisesti tehtyjen päätösten ja yksityiskohtien sisällöstä. Kansainvälistä vertailua on syytä jatkuvasti tehdä. Esimerkiksi Ruotsin malli ei ainakaan tässä mielessä ole onnistunut.

Toisaalta monet asiantuntijat ovat sitä mieltä, että peruspalvelujen parantuessa erikoissairaanhoidon kustannukset kasvavat varmasti. Toisaalta kilpailu henkilöstöstä saattaa johtaa palkkojen nousuun.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

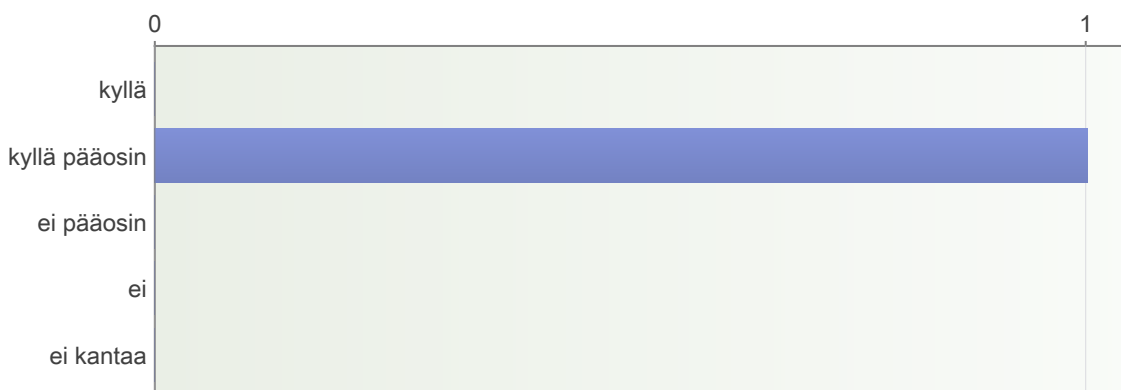
Vastaajien määrä: 1

- Kuten edellä on tuotu ilmi, pelkällä teknisellä valinnanvapaudella ei voida taata mitään, mikäli muut oleelliset seikat eivät ole kunnossa. Terveyspalveluiden demokratiaa koskettavat saman seikat kuin muutakin kansanvaltaisuutta – osa ihmisistä on aina paremmassa asemassa kuin toiset vaikuttamaan omiin asioihinsa (terveyteensä). Yhdenvertaisuutta ja ihmisten vaikutusmahdollisuuksia voidaan kuitenkin pyrkiä tasaamaan. Esityksen myötä vapaus valita tarjotaan kaikille muillekin kuin heille, joilla on varaa maksaa.

Demokratia liittyy ennen muuta maakunta- ja järjestämislakiin. Toisaalta valinnanvapausslain yhtiöittämisvelvoite (40§) vaikuttaa negatiivisesti poliittisten luottamushenkilöiden mahdollisuuksiin saada tietoa palveluiden tuottajien toiminnasta.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

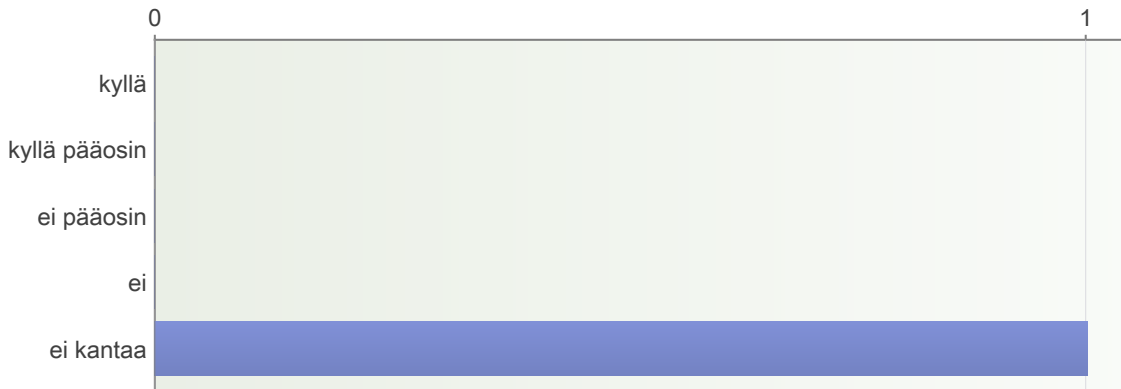
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan uudistus kitkee turhia toimintoja, tehostaa olemassa olevia ja luo uusia parannuksia, mutta mikään taikatemppu se ei ole. "Tulevaisuuden haasteet" ilmeisesti viittaavat ikääntymiseen ja yhä kapeampaan maksajien pohjaan – tämä on haaste, olipa terveys- ja sosiaalipalvelut järjestetty millä tahansa tavalla. Lisääntyneet liiketoimintamahdollisuudet lisäävät "palveluinnovaatioita", esimerkiksi uusia tuotteita, palveluja, teknologiaa ja liiketoimintakonsepteja. Toisaalta julkisissa toimijoissa tapahtuu todennäköisesti prosessien, toimintatapojen ja palvelujen parantamista. Mikä merkitys tällä on "tulevaisuuden haasteiden" kannalta jää nähtäväksi. Myös mahdollisuus siihen, että nämä muutokset ovat negatiivisia, pitää ottaa huomioon.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveyspalveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiötettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Eri maakunnat eroavat toisistaan sekä palvelujen tarjonnan, henkilöstön osaamisen että yleisen kilpailuasetelman osalta, ja näiden vaikutuksia on pakko selvittää lakiehdotuksessa.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

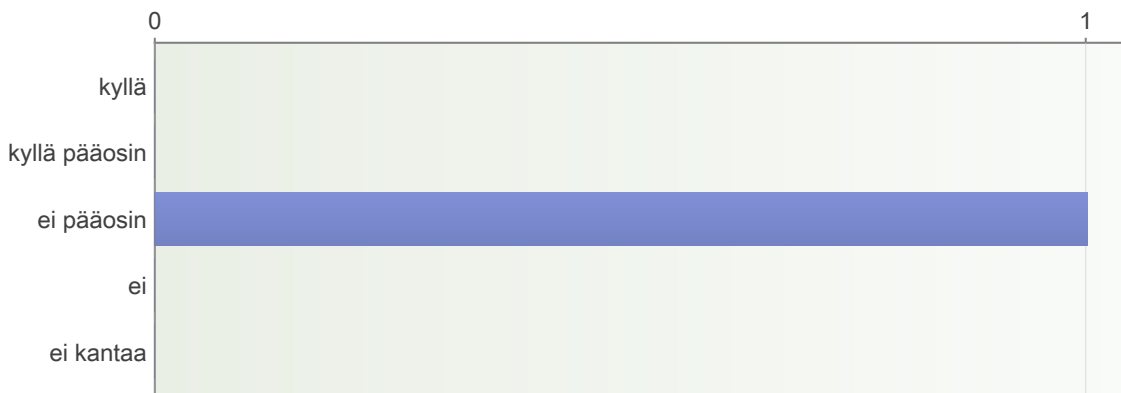
Vastaajien määrä: 1

- Muitakin epäselviä kohtia on vielä olemassa. Esimerkkinä vaikkapa neuvolapalvelut. Niiden sijoittamista sekä sote-keskuksiin että maakuntien liikelaitoksiin on harkittu, mutta lopullinen ratkaisu on edelleen auki.

Koska maakunnat ovat keskenään erilaisia ja niillä on paras tietämys alueensa väestön ominaispiirteistä, niillä pitäisi olla selvä mahdollisuus määritellä tarkemmin niiden käyttämät suoran valinnan palvelut ja palveluketjuissa lähettämisen periaatteet palvelulaitoksen ja suoran valinnan tuottajien välillä.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

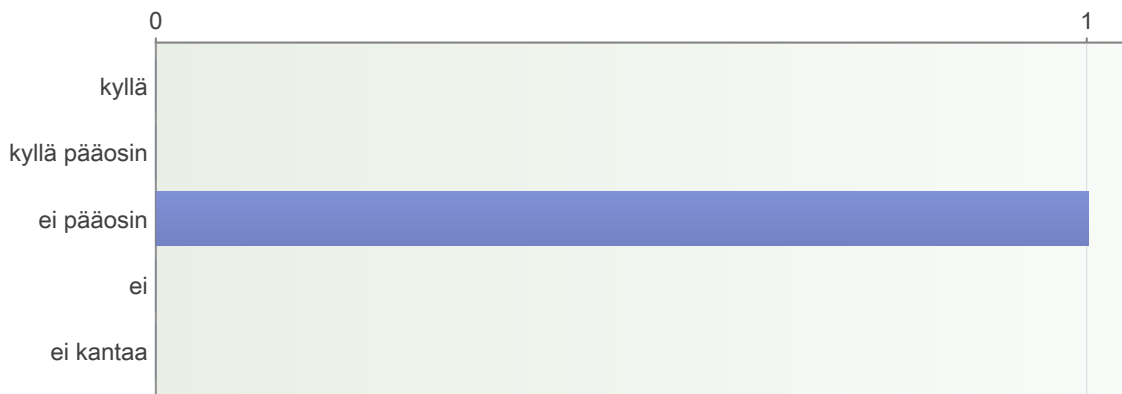
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maksusetelijärjestelmässä maakunta ei voi kantaa järjestämisvastuutaan, koska sillä ei ole suoria ohjaus- eikä vaikutusmahdollisuuksia maksusetelipalvelun tuottajaan.

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

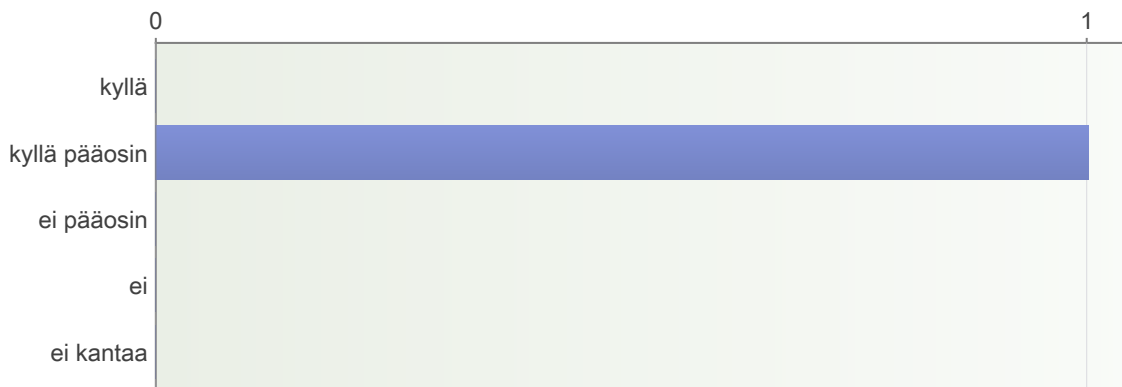
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lainkohdan perusteella sote-keskuksilla on vastuu maksusetelillä tuotetuista palveluista mutta ei mitään mahdollisuuksia valvoa palvelujen sisältöä. Näiltäkin osin vahvasti jatkovalmistelun tarpeessa. Maksuseteli lisää myös tuottajan riskiä ja saattaa näin siis nostaa hintoja.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

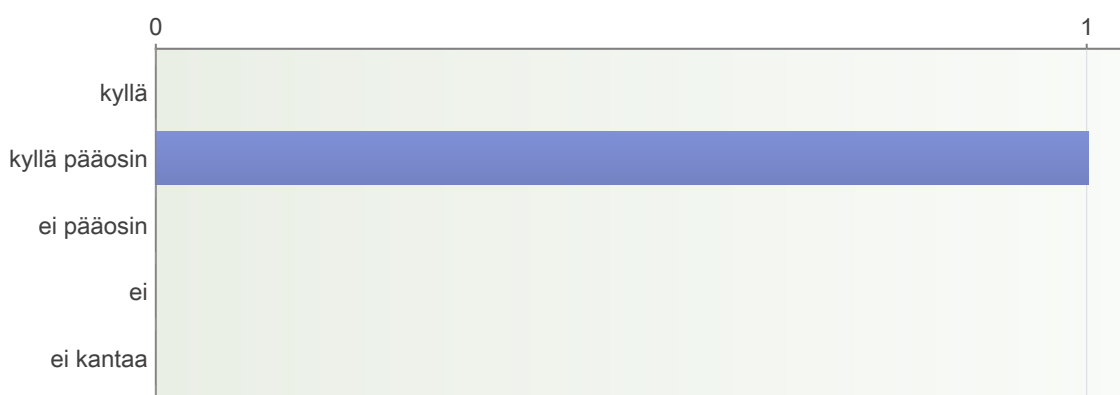
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ainakin, mikäli potilaalla on (oikeaa) tietoa mm. omasta sairaudestaan ja palveluntarpeestaan. On pidettävä huoli siitä, että hoito on tarkoituksenmukaista. Riski esimerkiksi "valehoitoin" saattaisi kasvaa, mikäli asiakas saisi täysin vapaasti hakeutua maksusetelituottajien potilaaksi. Puolueettoman tiedon merkitys kasvaa; "google-diagnoosit" eivät auta asiaa. Maksuseteli pitää antaa vain tiettyihin (osa-)kokonaisuuksiin, ts. että asiakas ei voi itse päättää mitä hoitoja haluaa (§ 17). Lisäksi palveluntuottajien täytyy olla palveluntuottajalain 10 § mukaisessa rekisterissä.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

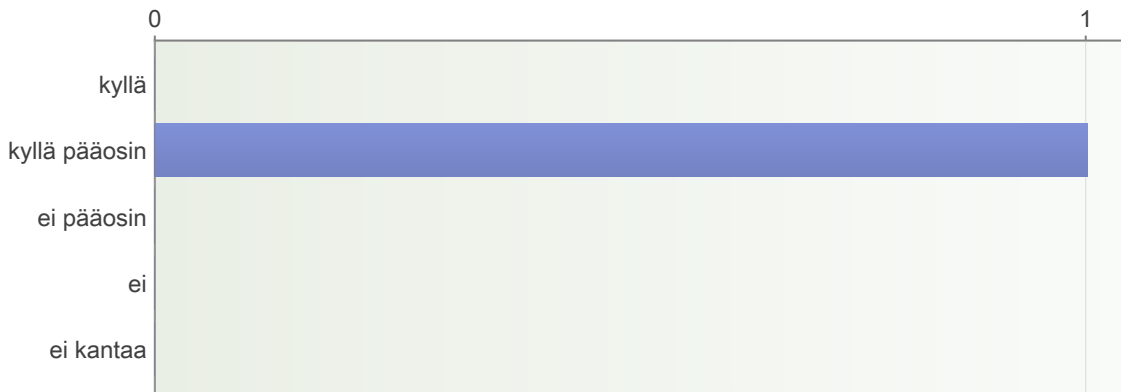

27. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

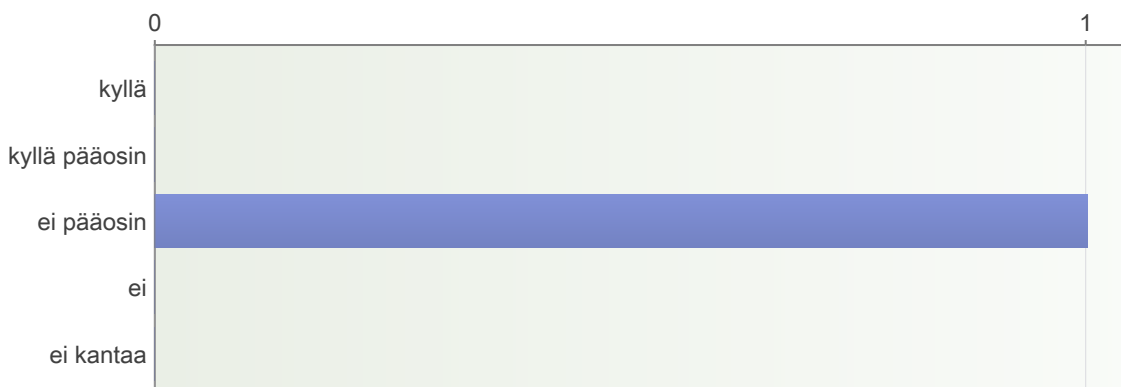
- Parhaimmillaan asiakasseteli lisää valinnanvapautta merkittävästi. Joissain tapauksissa, esimerkiksi liittyen kuntouttavaan psykoterapiaan, tällä hetkellä käynnissä oleva malli perustuu yksilön valinnanvapauteen. Sen sijaan uudistuksessa valinta siirtyy tosiasiallisesti alueille, koska terapian hinnasta tulee todennäköisesti merkittävin seikka. Tämä puolestaan väistämättä siirtää kuntoutuksen painopistettä ei siihen, mikä potilaalle ehkä olisi tarkoituksenmukaisinta vaan siihen, mikä tulee edullisimmaksi.

Asukkaiden mahdollisuus valita palveluntuottaja riippuu siis pitkälti siitä, montako palveluntuottajaa toimii maakunnan alueella, mutta avoimeksi jää millä keinoin maakunta pystyy huolehtimaan asukkaiden tosiasiallisesta valinnan mahdollisuudesta, mikäli tuottajia ei ole tai niitä on vähän. Toki voidaan myös kysyä, onko valinnanvapaus asukkaille itseisarvo.

On syytä huolehtia, että (esim. psykoterapiassa) palveluntarjoajien listoissa otetaan tarkoituksenmukaisesti huomioon erilaiset hoidon suuntaukset ja näiden sopiminen eri asiakkaille.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

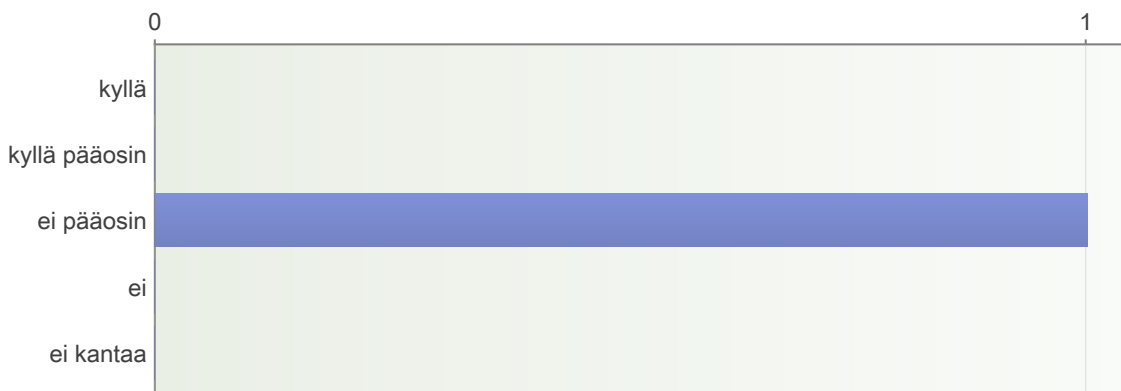
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelituottajien ohjaaminen on vaikeaa. Lakiesityksessä toimijoiden välisiä suhteita tulee täsmentää.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

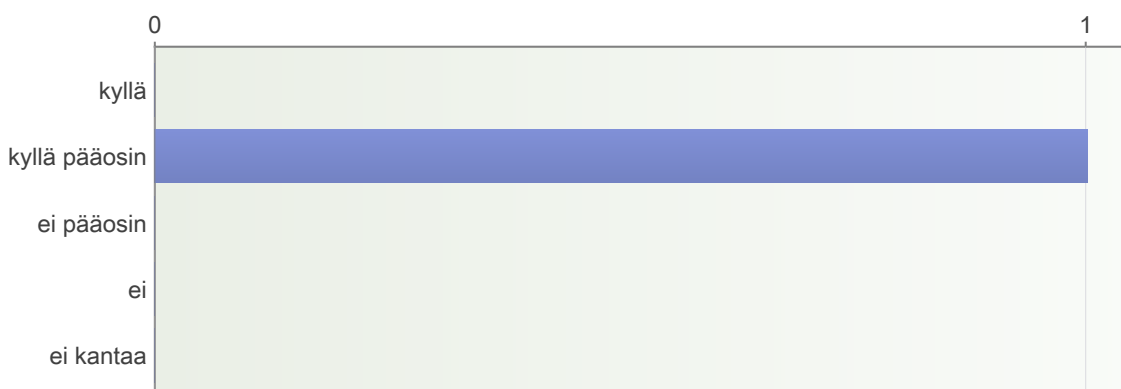
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ks. edellä esitetyt huomiot valinnanvapauden ongelmista.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kuten jo yllä on tuotu esille, pelkkä valinnanvapauden lisääntyminen ei ole riittävää eikä itsessään oleellista. Henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto mahdollistaa sen, että asiakas itse valitsee palvelujen sisällön ja niiden tuottajat. Tällöin hän voi valita mistä haluaa hankkia palvelunsa sen sijaan, että niitä esimerkiksi kilpailutettaisiin jatkuvasti uudestaan ja hänen hoitopaikkansa sen seurauksena vaihtuisi. Toisaalta vaikuttamisen mahdollisuuksia voi tässä olla monille jopa liikaakin. Henkilökohtaisen budjetin käytön piirissä olevista asiakkaista läheskään kaikilla ei ole edellytyksiä tehdä hoitoaan koskevia valintoja ilman omaisia tai muita tukihenkilöitä.

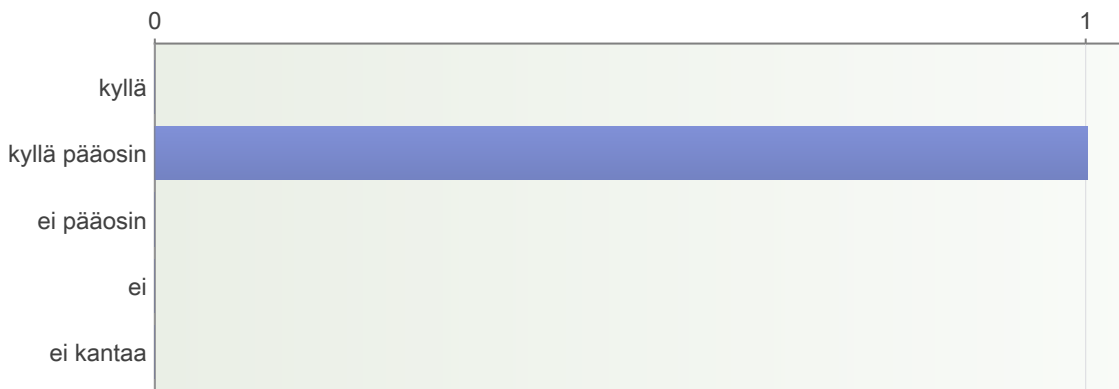
Henkilökohtainen budjetti mahdollistaa esimerkiksi vanhuspalveluissa sen, että jatkuvuus, riittävä aika, samat työntekijät ja se, että saa valita hoitajan käyntiajan, toteutuvat.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

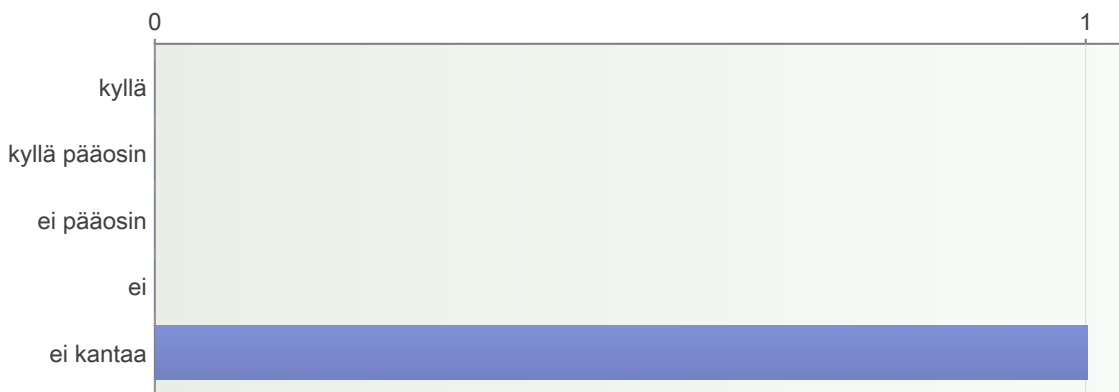
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Monet vanhuksset ja kehitysvammaiset tarvitsevat varmasti tukea hoitopäätöstensä tekemiseen. Tukea päätöksentekoon ollaan tarjoamassa, mikäli potilaalla on pysyvästi, pitkäaikaisesti tai toistuvasti vaikeuksia muodostaa tai ilmaista tahtonsa saamansa terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä, eikä hän saa riittävää tukea muun lainsäädännön nojalla. Potilaan kannalta on tärkeintä, että hän saa tarvitsemansa hoidon/palvelun mahdollisimman pienellä vaivalla, eikä esimerkiksi se, tuottaako tämän hoidon/palvelun maakunnan liikelaitos vai yksityinen palveluntuottaja ja onko palvelu tuotettu maksusetelillä, asiakassetelillä vai henkilökohtaisella budjetilla. Mikäli tukitarpeen selvittäminen ja päätöksen teon tukeminen vievät paljon resursseja, tulevat kustannukset ja henkilöstötarve kasvamaan. Jokaisen tukea tarvitsevan on kuitenkin saatava apua päätöksentekoon ja on varmistettava, että satunnaista apua tarvitsevat eivät jää ilman tukea. Myös näiltä osin lakiehdotusta selkeytettävä.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laki (31 §) mahdollistaa maakunnille pitkälti vapaat kädet sen määrittelemiseen, ketkä voivat tuottaa palveluita. Esimerkiksi määrittelemällä palveluketjuja tai palveluntuottajan voimavaroja koskevat vaatimukset ylimitoitetuiksi voidaan pk-yritysten mahdollisuudet toimia palveluntuottajina käytännössä estää.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

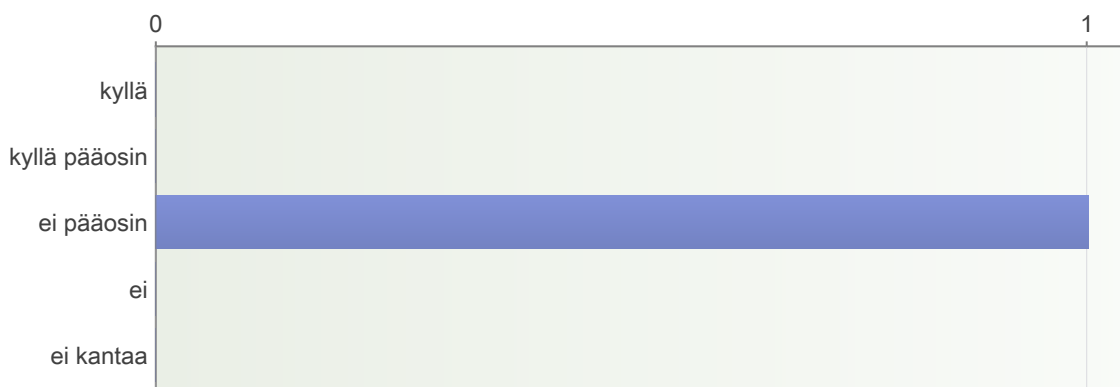
Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotuksesta ei käy selkeästi ilmi, miten maakunta pystyy varmistamaan, että asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut keskeytyksettä, mikäli sote-keskus menee esim. konkurssiin, eikä alueella ole muita toimijoita.

Myös asiakkaan toimintamahdollisuudet tilanteessa, jossa maakunta irtisanoo sopimuksen palveluntuottajan kanssa, jäävät avoimiksi. Voiko asiakas tässä tilanteessa valita vapaasti uuden palveluntuottajan suoran valinnan palveluiden ollessa kyseessä, vai päättäväkö maakunta hänen puolestaan uuden palveluntuottajan a) jäljellä olevaksi osuudeksi aikaisemmasta valinnasta alkanutta, 12 kk jaksoa tai b) seuraavalle 12 kk jaksolle, kun se huolehtii siitä, että asiakas saa sopimuksen irtisanomisesta tai purkamisesta huolimatta keskeytyksettä tarvitsemansa palvelun?

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

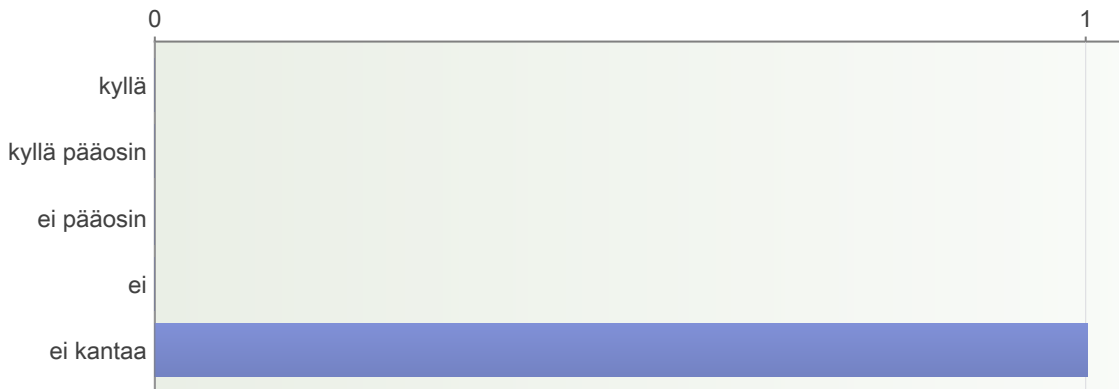
- Lakiehdotuksessa ei selvästi avata sitä juridista perustelua, joka yhtiöittämisvelvoitteessa maksu- ja asiakassetelipalvelujen sekä henkilökohtaisen budjetin osalta on.

41 §:n muotoilu mahdollistaa lisäksi sen, että oligopolitilanteessa palveluntuottajat päättävät jakaa markkinan keskenään niin, että palveluntuottaja A ilmoittaa tuottavansa palvelua vain yhdessä maakunnassa, B toisessa jne., ja käytännössä ne kuitenkin toimivat useammassa maakunnassa, vaikka ne ovat suoran valinnan palvelun tuottajaksi rekisteröityessään ilmoittaneet toimivansa ainoastaan yhdessä maakunnassa. Tästä seuraisi tilanne, jossa syrjäisemmillä maakunnilla olisi käytössään vain yksi yksityinen palveluntuottaja, jolta ne voisivat tilata palveluita ota tai jätä -periaatteella, eikä aito valinnanvapaus tai kilpailu toteutuisi. Tästä huolimatta kyseinen palveluntuottaja voisi kuitenkin sopia muiden, alueella todellisuudessa toimivien palveluntuottajien käyttämisestä alihankkijoina palveluiden tuottamisessa. 42 §:n viimeinen momentti avaa riskin asiakkaan pallotteluun palveluntuottajan ja maakunnan liikelaitoksen välillä sekä turhien läheteiden antamiseen. 45 § 1 mom. 3 k:ssa velvollisuus toimittaa tiedot johdon palkoista, palkkioista, sidonnaisuuksista ja liiketoimista palvelun tuottajan lähipiirin kanssa tulisi ulottaa yrityksen johdon lisäksi myös sen omistajiin.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

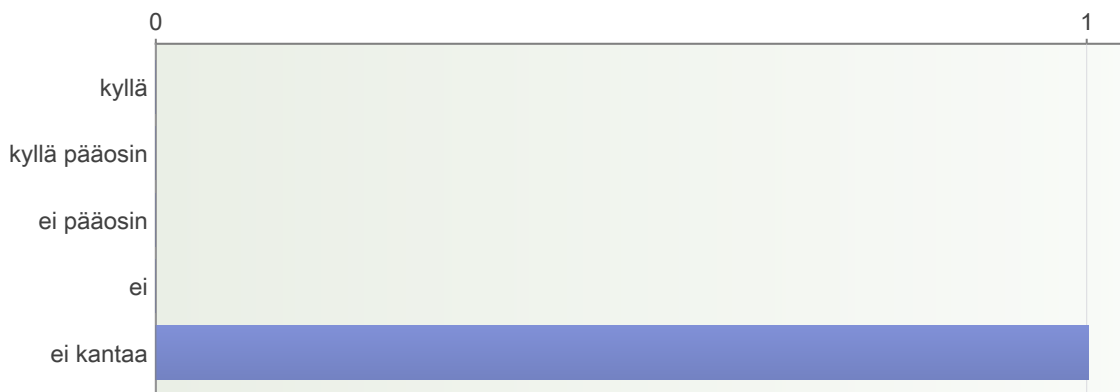
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kapitaatorahoituksen osuutta täytyy selventää suhteessa eri asiakassegmentteihin. Kiinteän korvauksen malli luo riskin kermankuorintaan, jossa suoran valinnan palveluntuottajat pyrkivät haalimaan itselleen ”halvat” asiakkaat ja pyrkivät esim. sijoittumaan alueille, joilla asiakaskunta on todennäköisemmin vähemmän palveluita tarvitsevia. Mikäli yritykset onnistuvat houkuttelemaan itselleen rahoitukseen nähden huomattavan edullisen asiakaspohjan, on tässä riski siihen, että julkista rahaa valuu voittoa tavoittelevien yritysten taskuihin samanaikaisesti, kun enemmän palveluita tarvitsevien palveluihin on käytössä yhä vähemmän resursseja. Lakiesityksessä ei myöskään tuotu ilmi keinoja, joilla aukottomasti estetään verovarojen valuminen veroparatiiseihin.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

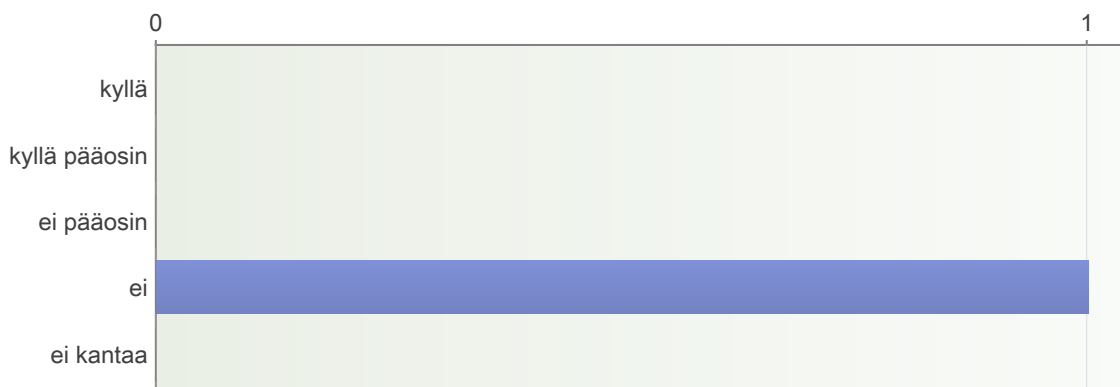
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen keskeinen tarkoitus oli laskea sote-palveluiden tuottamisen kustannuksia. Maksuseteli- ja asiakassetelipalveluiden osalta maksusetelin arvon määrittäminen on haastavaa eikä palvelun tuottajalla ole varsinaista motivaatiota tuottaa palvelua tehokkaammin/edullisemmin tilaajan kannalta, vaikka se pystyisikin sisäisesti nostamaan toimintansa kustannustehokkuutta. Henkilökohtaisen budjetin osalta riskinä on se, että palveluntuottaja pyrkii aktiivisesti markkinoimaan asiakkaalle sellaisia palveluita, jotka eivät sisälly henkilökohtaiseen budjettiin, eikä asiakas ole kykenevä hahmottamaan, mistä palveluista hän joutuu maksamaan itse ja ovatko nämä lisäpalvelut tarpeellisia. Lisäksi riskinä on se, että ylimääräisiä palveluita hankkivia asiakkaita kohdellaan paremmin kuin niitä, jotka ottavat ainoastaan henkilökohtaiseen budjettiin tai asiakas- tai maksuseteliin kuuluvat palvelut.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäsäännökset ovat hyvin epäselviä ja monitulkintaisia. Eri palveluiden kohdalla ne tulisi määritellä erikseen.

Lakiluonnoksen mukaan valinta alkaa 1.1.2019, ja asiakkaat voivat aloittaa listautumisen kaksi kuukautta aikaisemmin. Maakunnan tuottajahaku tulisi aloittaa 6 kuukautta ennen valinnan käynnistymistä. Yksityiset toimijat tulisivat saamaan selkeän aikatauluedun – pahimmillaan ne olisivat ainoat, jotka ovat mukana, ja jotka todennäköisesti veisivät työntekijät. Ongelmia aiheuttaa myös selkeän mandaatin puuttuminen – millään toimijalla ei tällaisella aikataululla olisi valtuuksia toimia. Myös kilpailuslainsäädäntö asettuu aikatauluun nähden huonosti. Nopeimmillaankin, ilman valituksia, kilpailutus kestää 18 kuukautta.

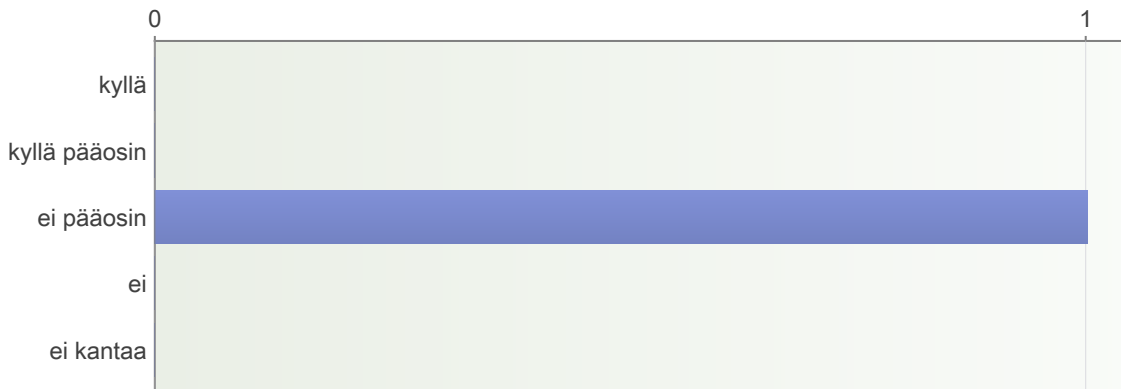
Aikataulu ei tule toteutumaan – ja tämä on hyväksyttävä, sillä tärkeintä on saada aikaan toimiva järjestelmä, ei poliittisia pisteitä.

Myöskään tietojärjestelmät eivät ole valmiina uudistukselle – monien asiantuntijoiden mukaan jo tämän valmistelu tulee viemään useita vuosia. Edelleen, julkinen sektori sote-keskuksineen ei ole valmis tällaiseen aikatauluun – seurauksena olisi perusterveydenhuollon laajamittainen yksityistäminen ja epäterve kilpailuasetelma. Järjestelmän uudistuksessa pitäisi siirtyä vaiheittaiseen ja porrastettuun malliin (mahdollisesti erityisvastuualueiden kautta).

Riskienhallinnan näkökulmasta valittu toimintatapa, jossa kaikki muutetaan kaikkialla ”kertarysäyksellä”, on erittäin huono. Tällöin minkä tahansa havaitun ongelmakohdan korjaaminen tulee erittäin kalliiksi ja on hankalaa. Jotta uudistus voitaisiin tehdä hallitusti ja arvioida sen kustannusvaikutuksia suhteessa nykyisin käytössä olevaan malliin, tulisi harkita vaihtoehtoa, jossa uudistusta ei toteutettaisi kerralla koko maassa, vaan muutos tehtäisiin vaiheittain, jotta havaittuihin ongelmiin voitaisiin reagoida ja virheistä oppia. Uudistuksen ajaminen läpi epärealistisella aikataululla muodostaa erittäin suuren riskin sekä palveluiden saatavuuden, että kustannusten osalta.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen toimeenpanossa ja aikataulutuksessa merkittäviä ongelmia, kuten edellä on tuotu esille. Järjestäjän osaaminen on erittäin oleellista, esimerkiksi verkostojen kokoamisen, hankintojen ja tiedolla johtamisen suhteen. Riittävän osaamisen aikaansaaminen ei tule olemaan helppoa.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

53. Vapaamuotoiset huomiot.

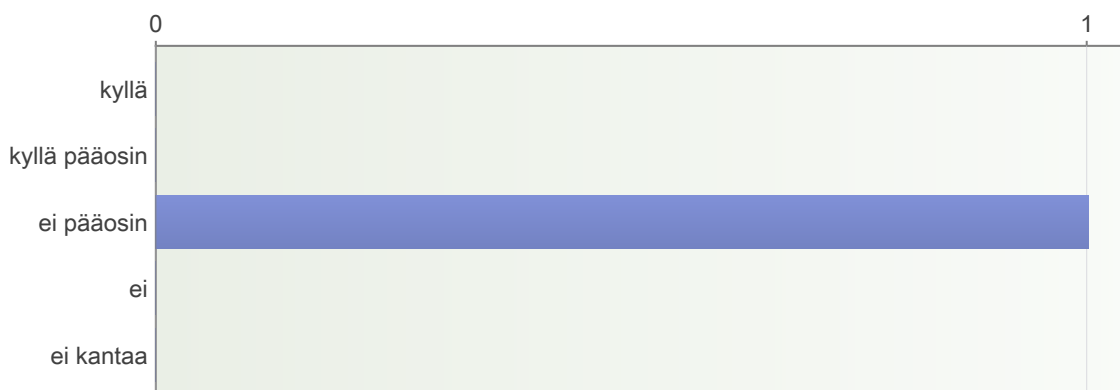
Vastaajien määrä: 1

- Markkinat ovat jo osin olemassa ja toimivat, toki ennen muuta työterveyshuollossa ja tiettyjen kela-korvausten piirissä olevien palveluiden kohdalla. Riskinä jatkossa on alueelliset erot markkinoissa, niin että kaupunkeihin syntyy jopa liian tiiviit, kun taas harvaanasuilla mutta laajoille alueille markkinoita ei synny riittävästi.

Toisaalta esityksessä markkinoita ollaan laajentamassa kertarysäyksellä siten, ettei yksityisillä palveluntuottajilla ole tällä hetkellä palveluksessaan tarvittavaa henkilökuntaa niiden palveluiden tuottamiseen, joista se tulevaisuudessa kilpailee. Todennäköinen seuraus on se, että yksityiset palveluntuottajat tulevat rekrytoimaan merkittävässä määrin henkilöstöä julkiselta sektorilta ja pystyvät kilpailemaan henkilöstöstä paremmilla palkoilla ja työehdoilla kuin julkinen sektori. Merkittävänä ja konkreettisenä riskinä on palkkakustannusten räjähtäminen käsiin, julkisen sektorin näivettyminen entisestään sekä avainasemassa olevien henkilöiden siirtyminen julkiselta yksityiselle sektorille. Lisäksi eturistiriitatilanteiden mahdollisuus tilanteessa, jossa esimerkiksi sama lääkäri toimii sekä julkisessa terveydenhuollossa että yksityisellä palveluntuottajalla, korostuu entisestään erityisesti silloin, kun henkilö osallistuu julkisella sektorilla toimiessaan palvelutarpeen arviointiin ja pystyy päättämään, millaisten palvelujen piiriin asiakas ohjataan.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riskinä on palvelutuotannon keskittyminen muutamalle isolle toimijalle ja markkinoiden alueellinen monopolistuminen. Teoriassa toki pienemmillä toimijoillakin on mahdollisuuksia, etenkin jos ne osaavat verkottua oikein. Pienet toimijat tai yksinyrittäjät eivät saa joutua pakosta alihankkijoiksi ilman tosiasiallisia vaikutusmahdollisuuksia työhönsä. Lakiesitys toisaalta mahdollistaa sen, että maakunta voi laajentaa suoran valinnan palveluiden sote-keskusten tehtäviä ja siten edesauttaa erilaisten yhteenliittymien syntymistä.

Myös tähän ongelmaan auttaisi uudistuksen vaiheittainen läpivienti.

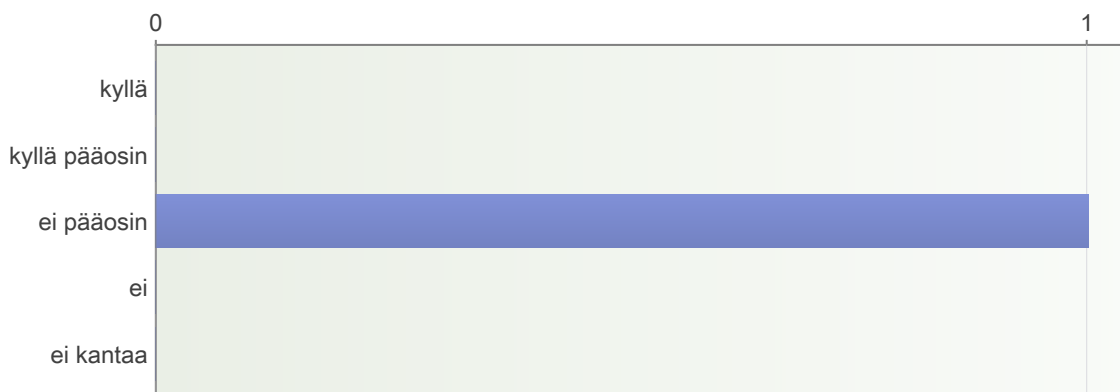
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan kaikki sujuu (kokoomuksen ideaali valinnanvapaudesta) – mutta tämä on hyvin epätodennäköistä. Liikaa kysymyksiä on tässä vaiheessa auki. Huonoimmillaan (todennäköinen riski) vertailu ei onnistu ja hoito on epätarkoituksenmukaista yksilön itsensä ja koko yhteiskunnan kannalta. Myös riskit kermankuorinnasta ja kustannusten valtavasta noususta ovat konkreettisia. Näihin ongelmiin voidaan vaikuttaa porrastamisella ja alueellisilla kokeiluilla sekä tulosten tiiviillä huomioimisella jatkokehittämissä.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

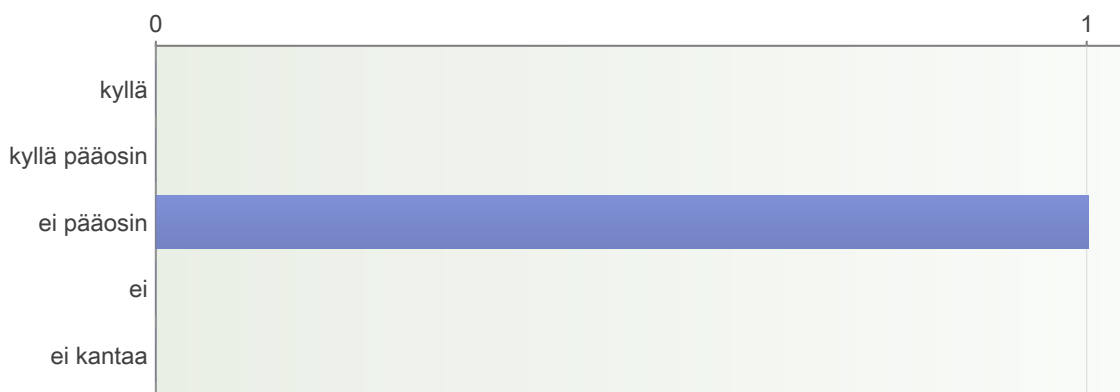
Vastaajien määrä: 1

- Malli suosii tällä hetkellä suuria toimijoita, vaikka suurin osa hammashoitoa tarjoavista tuottajista on pieniä. Hammashoidon valinnanvapaudessa olisi kuitenkin paljon mahdollisuuksia, ja sektori voisikin toimia edelläkävijänä porrastetussa mallissa. Oikein toteutettuna hammashoidon valinnanvapaus voisi purkaa julkisen puolen kohtuuttomia jonoja ja tarjota asiakkaille huomattavia hyötyjä.

Ylipäättänsä yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukaista olisi pyrkiä tilanteeseen, jossa hammashoidon nykytilaa vastaavasti myös muulla markkinalla olisi mahdollisimman paljon pieniä toimijoita (niillä aloilla, joissa erityistä integraatiota ei tarvita). Muussa tapauksessa aito kilpailu ja valinnanvapaus eivät toteudu. Ei ole tarvetta siirtyä julkisesta monopolista yksityiseen monopoliin.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Minkäänlaisia riskiarvioita ei ole tehty. Ylipäättänsä vaikutusten arviointi (tai edes skenaarioiden esittely) on ollut staattista, ei dynaamista.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Ei vastauksia.

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Ratkaisevinta asiassa eivät niinkään ole lain tekniset yksityiskohdat, vaan se, kuinka hyvin toimiva malli käytännössä onnistutaan rakentamaan. Melko moni oleellinen seikka on edelleen päättämättä tai epäselvästi lakiehdotuksessa säädetty. Toimeenpano tuskin tulee onnistumaan aiotussa aikataulussa. Liiallista kiirehtimistä ei tule sallia poliittisten tai muiden intressien takia. Suomen historian yksi suurimmista uudistuksista tulee viedä läpi vahvasti valmistellen ja ongelmakohdat etukäteen selvittäen. Vastuu toimivista palveluista on kuitenkin viime kädessä aina palvelujen järjestäjällä eli tässä tapauksessa maakunnalla. Lakiehdotuksen perustuslailliset ulottuvuudet ovat myös epäselviä. Julkisen vallan siirtyminen yksityisille toimijoille on riski. Viranomaisvastuun siirtyminen (tai valuminen) valtion tai (maa)kunnan ulkopuolisille tahoille ei ole hyväksyttävää eikä julkista vallankäyttöä voi delegoida yksityisille yrityksille. Myös ilmoittautumisessa valinnanvapausyhtiöksi pitäisi olla säädettyjä vaatimuksia, esimerkiksi päivystysvelvollisuus. Järjestämislain 45 § yhteiskuntavastuun tulee toteutua. Aggressiivinen verosuunnittelu on kitkettävä. Lakiluonnosta täytyy myös äitiys- ja lastenneuvoloiden osalta muuttaa täsmällisemmäksi. Nämä palvelut olisi ehkä syytä rajata valinnanvapauden ulkopuolelle tai muulla tavoin varmistaa hoidon jatkuvuus ja neuvolahenkilökunnan mahdollisuus puuttua perheiden ongelmiin ajoissa. Myös tietoturvariskit pitää ottaa huomioon. Yhä useampien toimijoiden päästessä potilastietoihin käsiksi riskit vuotoihin ovat merkittäviä.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Luonnoksen keskeneräisyyden vuoksi yksilöityjen muutosesitysten esittäminen yllä olevien muutostarpeiden lisäksi on vaikeaa. Konkreettisenä muutosehdotuksena 45 § 1 mom. 3 k:ssa johdon lisäksi vastaavat tiedot tulisi toimittaa yrityksen/konsernin/muiden konserniyritysten omistajista/muista taustatahoista.